Prov.-Provincie Oost Vlaanderen-Kulturele Bibliotheek-

M E D E D E L I N G E N

TIJDSCHRIFT VAN HEEMKRING OKEGEM

Verantwoordelijke uitgever : P. De Jonge, Hazeleerstraat, 23
9400 Okegem-Ninove

Uitgegeven met de steun van het Stadsbestuur van Ninove en van het Provinciebestuur van Oost-Vlaanderen.

--

V I J F D E J A A R G A N G 1 9 8 0 N R. 2

I N H O U D

- De Kaatssport in ons land blz. 47
- De kaatssport te Okegem blz. 61
- De duivenmelkerij te Okegem blz. 79
- Het duivenmelken in het verleden blz. 85
- De vinkensport te Okegem blz. 89

--oOo--

DE KAATSSPORT IN ONS LAND

1. Inleiding.

Onder de traditionele balspelen neemt het kaatsen de belangrijkste plaats in. Waar deze volkssport eens algemeen verspreid was in onze streken wordt het kaatsen nu nog enkel in de Denderstreek, het Pajottenland, in Klein-Brabant en een deel van Wallonië in wedstrijdverband gespeeld.
Eigenaardig genoeg is in de loop der tijden het zwaartepunt van deze sport naar Wallonië verlegd. In de middeleeuwen en zelfs in de Moderne tijden (van de 15e tot en met de 18e eeuw) was het kaatsen de populaire sport bij uitstek in de Vlaamse steden, zelfs in die mate dat de stadsmagistraten zich herhaaldelijk verplicht zagen allerlei reglementen uit te vaardigen om het kaatsen op kerkpleinen, binnen de stadsmuren, voor of tijdens de goddelijke diensten te verbieden.
De thans overlevende vorm van kaatsen, in het Frans "jeu de pelote" genoemd, kende verschillende varianten. De voorvader van het huidige tennisspel was eveneens een kaatsspel dat in overdekte "balzalen" gespeeld werd en waarbij men gebruik maakte van raketten om de bal over een touw heen en weer te slaan.
In tegenstelling met andere balsporten is het kaatsen als sport en als spel weinig bekend. Het spel kent op regionaal vlak talrijke aanhangers. Vele sportkenners zijn vrijwel over deze sportvorm onwetend en omschrijven het kaatsen als spel van de plattelandsbevolking uit Wallonië. Van de kaatswedstrijden in de Dender- en Scheldestreek weten zij weinig of niets af. De oorzaken hiervan zijn o.a. :

- De kaatssport is niet zo spektaculair dat ze de sportmassa aantrekt ; de sportpers heeft in haar regionale rubriek slechts

een paar regels over voor het kaatsen (alleen wedstrijduitslagen).

- De opkomst van voetbal en wielrennen deed de kaatssport veel aan populariteit verliezen. De jeugd, begerig naar roem en fortuin, ging in ruime mate deze nieuwe sportvormen beoefenen.

- Het wegverkeer breidde zich uit en eiste straten en pleinen voor zich op en dwong verschillende verenigingen bij gebrek aan een speelplein tot de aftocht.

Nochtans stellen wij vast dat de kaatssport waar zij vroeger beoefend werd populair bleef, zij het in mindere mate, en er tot een volwaardige sport is uitgegroeid.
De nauwe verbondenheid van het volk met deze sport en de organisatie staan er borg voor dat de kaatssport nog niet zo vlug van onze dorpspleinen en straten zal verdwijnen.

2. Oorsprong en evolutie.

De oorsprong van het kaatsspel is ons onbekend. We weten wel dat de bewoners van West-Europa een balspel beoefenden waarvan de spelregels beïnvloed waren door het Romeinse balspel. De Romeinen, hoewel heftige beoefenaars van het balspel, worden niet aanzien als de uitvinders van het kaatsspel. Voorname Romeinen beschikten over een "Sphaeristerium", aan hun woning verbonden, waarin een bepaald balspel werd gespeeld. Het trigonaalspel was bij hen als kaatsspel bekend en werd met een kleine gevulde bal gespeeld. Ze gebruikten de benaming "expulsim ludere" wat betekent het op- en terugslaan van de bal zonder deze te grijpen.
Reeds vóór de Xe eeuw waren er sporen van het georganiseerd kaatsspel in de landen rond de Middellandse Zee gelegen. Voor ons land vindt men slechts aanduidingen dat er aan kaatsen werd gedaan vanaf de XIVe eeuw. Deze zijn te vinden in keurboeken en in stadsrekeningen.

- Het stadsarchief van Oudenaarde bezit een document waarin

volgende tekst daterend van 1338 staat :
"Men verbiet de kache (caetsen) te speelne opt Kerkhof op XX schel. te mesdade ..."
In de stadsrekeningen van Dendermonde van 1376-77 is het kaatsspel ook vermeld. Vóór de XVe eeuw werd er met de bal gespeeld op het plein van het Begijnhof. Later werd het spel aldaar verboden (octrooi van 26 juni 1452).

- In 1481 kwam op uitnodiging van de hoogbaljuw Bruggelingen naar Ninove kaatsen : "ghescint drie ghesellen van brughhe die hier ter beden van Xipriame van Hoomen quamen caetsen twee kannen wijns te 5 s. den stoop beloopt 20 s.p."

Vele edelen en vooraanstaande geestelijken worden vermeld als gepassioneerde beoefenaars van het kaatsspel. Het spel werd trouwens gepropageerd door de kerkelijke overheid : "... beede gheestelike ende weerlike lieden omme de beste tijcortinghe ende omme tmeest oirbare van sinen lichame ende verblijdenisse van sinen sinne ..." schrijft een kroniekschrijver uit de veertiende eeuw.

Het kaatsen was aanvankelijk een sport voor de elite en werd gespeeld in "kaatsbanen". Zo groot was de overgave waarmee gespeeld werd dat de burgelijke en kerkelijke plichten herhaaldelijk in het gedrang kwamen. Het bedreven zijn in balspelen behoorde trouwens tot de deugden van een ridder ; het was met dansen de zevende van de ridder-volmaaktheden.

Het kaatsspel werd overgenomen door de gewone man. Omdat hem de middelen ontbraken om een kaatsbaan in te richten, speelde hij het balspel op straten en pleinen, dus in de onmiddellijke nabijheid van de kerk. Dit stuitte op verzet van de geestelijkheid omdat het kerkbezoek nadelig werd beïnvloed, de diensten gehinderd door het lawaai en schade werd aangericht door de ballen.

Een ander geschrift over het bestaan van het kaatsen in ons land verwijst naar 1429 toen een zekere dame, Margot uit Henegouwen, te Parijs alle mannelijke kampioenen in een kaatswedstrijd versloeg.

Het kaatsspel kende in onze streken niet zulke populariteit als in Frankrijk. Van de Haer noemt voor de vijftiende eeuw onder de georganiseerde spelen en vermaken slechts het hand- en kruisboogschieten.
Waarschijnlijk hebben de Bourgondische hertogen het kaatsspel sterk gestimuleerd. In de XVe eeuw zien we ten onzent de eerste groepering van kaatsspelers ontstaan en werden georganiseerde wedstrijden ingericht.
De bekende jurist Jan van de Berghe uit Brugge en tevens een verwoed kaatsspeler beschrijft in het werk "Een Tractaet van den Caetspele" het spel en de manier waarop het gespeeld wordt. "... So pleghen de speelders te zouchene eene goede behouweliike stede (plein) omme te speelne ... een goet hooghe dack sy daert schoone es weder en keeren ..."
Hij vernoemt hier een speciale vorm van kaatsen. Bij het opslaan moest men eerst de bal tegen een hellend vlak opslaan en de tegenpartij nam de bal in de vlucht voor hij de grond geraakt had.

Op 't einde van de XVe eeuw doet het "jeu de courte paume" zijn intrede. Dat spel werd eerst in een open afgesloten ruimte gespeeld. Later bouwde men "kaatszalen" waarin gespeeld werd. Een afbeelding uit Flandria Illustrata van Sanderus (1641) toont aan dat binnen de omheining van het prinselijk hof te Brugge niet minder dan drie ruimten voorbehouden waren voor de balspelen.
Niet alleen op oude grondplannen van steden treft men deze balzalen aan, ook in kastelen en kloosters werden er ruimten voor het "caetsspel" voorzien. Zelfs in de abdij van Ninove was een kaatsplein, waar de monniken de mogelijkheid hadden aan ontspanning te doen. In de rekening van 1468-69 lezen we : "betaalt Peteren Schollaerde van te werkene int caetspel 6 d.g."

De geschiedschrijvers De Potter en Broeckaert vermelden het kaatsspel in hun "Geschiedenis van Aelst" : "... Een ander huis, met eene galerie van arduinen pilare in de Kattestraat

en ten jare 1564 werd hier ook een huis met caetspel gevonden."
Ze schrijven ook dat het kaatsen in open lucht beoefend wordt in stad en Land van Aalst.

Een document in het stadsarchief van Aalst vermeldt dat er in 1465 in een herberg stond genaamd "In het Kaatspel" ; in de hof ervan werd gekaatst.
Hoewel aanvankelijk bij het kaatsen met de blote hand gespeeld werd (jeu de paume = palm) droeg men later een handschoen als handbedekking. De handschoen werd vervolgens aan de palmkant voorzien van een verend netwerk. In de XVe eeuw vond men er iets nieuws op : aan het eind van een stok bond men een beugel waartussen zich een stevig netwerk bevond. Deze raket verving de handschoen. Bij het afsterven van Filips de Schone (1506) vermeldt men in de inventaris van goederen o.a. drie raketten om te kaatsen en vier handschoenen voor hetzelfde gebruik.
Niet iedereen was tevreden over het kaatsen met raket. Erasmus schrijft spottend in zijn Colloquia : "Laten we het net aan de vissers, het is eleganter de hand te gebruiken."

Voor de XV, XVI en XVIIe eeuwen is bekend dat het kaatsspel op vele plaatsen in het Vlaamse land beoefend wordt : in Brabant, in Antwerpen en in Oost- en West-Vlaanderen.
De elite speelt vooral in "balzalen", de kleine lui blijven het kaatsspel in open lucht beoefenen.
Vanaf de 17e eeuw zien wij een nieuwe manier van spelen opduiken : de raket wordt vervangen door een speciale handschoen in kuipvorm. De opslag van de bal wordt zonder aanloop genomen. De bal werd met de linkerhand op de "tamis" (zift) gegooid en naar de tegenstrevers geslagen met de geschoeide rechterhand.
In deze periode hadden grote ontmoetingen plaats die officieel karakter kregen en die al een zekere sportieve rivaliteit hadden. Die wedstrijden vonden plaats ter gelegenheid van kermissen of andere feestelijkheden.
Gedurende de 17^{e} en 18^{e} eeuw zullen synodale en andere be-

sluiten van de kerk en plakkaten van de overheid de kaatsspelers blijven achtervolgen zodat een begin van verval van deze oude sport wordt ingeluid.

- Een aartsbisschoppelijk schrijven van 1598 verbiedt vóór elf uur alle kaatsspelen, zowel het zelf spelen als er gaan naar kijken op straf van 6 g.

- In 1624 treft de bisschop van Gent volgende beslissing : "Verbieden op sondaghen ende heyligdaghen op de straete te caetsen voor den elf uren, ende van den eenen tot den drijen naer de vespers".

- In de ordannance pollicticque van 1704 deelt het stadsbestuur van Ninove mee : "de caetsers ende spelers met den bal" zullen de gebroken ruiten betalen, zo niet dan zal de stad nieuwe laten inzetten tegen dubbele prijs. Verder wordt er ook nog verboden tijdens de uren van de goddelijke diensten (hoogmis, sermoen, vespers, catechismusonderricht) te spelen op het kerkplein, in de straten, rond de hal en op andere plaatsen op boete van 3 gulden.

De 18e eeuw is het tijdperk van verval van de kaatssport. Het kaatsspel verdwijnt in deze periode in West-Vlaanderen en wordt vervangen door andere spelen. Slechts in enkele streken handhaaft zich het kaatsen als volkssport bv. in de Schelde- en Denderstreek. Het meest verspreide spel was toen het spel met de kleine bal (zandbal) en het zift (in het Frans jeu au tamis genaamd). Men speelde met de kuiphandschoen of met een lederen handschoen versterkt met een plaatje. Het speelterrein werd trapeziumvormig zodat de spelers bij de terugslag over een grotere oppervlakte beschikten. De wedstrijden beperkten zich tot locale ontmoetingen. Bij de straat- of wijkspelen werden de beste spelers gekozen om een ploeg te vormen die het dan tegen een ploeg van een ander dorp opnam. De eer van de overwinning stond op het spel ; de prijs was meestal een zilveren zift of bal die dan in triomf naar het dorp werd gebracht en aan de kerkelijke overheid geschonken.

Na de Franse overheersing kende de kaatssport weer een heropflakkering. Vooral in de provincie Henegouwen concentreerde zich de grootste activiteit voor het organiseren van kaatswedstrijden.
Daar Vlaanderen een economische crisis doormaakte was de ontspanning en het balspel naar het achterplan verschoven. Alleen in de Denderstreek waren er noemenswaardige activiteiten op kaatssportgebied.
In de 19e eeuw waren het ook vooral de grote steden die wedstrijden organiseerden waaraan ploegen uit andere plaatsen deelnamen. Zo was bv. de grote prijs van de stad Ath bekend. Vlaamse ploegen staan er op de erelijst vermeld : Oudenaarde, Halle, Ninove, Aalst, Mechelen, Dendermonde, Sint-Niklaas.
In het Vlaamse land waren er ook nog andere plaatsen waar het kaatsspel floreerde. De reputatie van de formatie van Aalst was gekend. Ze nam deel aan verschillende tornooien bv. te Brussel en te Antwerpen. Ze trad regelmatig op in Wallonië en onderscheidde zich te Ath in 1838, 1876 en 1884. Gekende kaatsers waren toen Spaens, Van Braekel en vooral Florimond Meganck. Na Aalst en Geraardsbergen waren het Ninove, Hofstade, Moorsel, Herdersem, Wieze en Denderleeuw die bekendheid verwierven.
Zelf in de meeste dorpen van de Denderstreek werden plaatselijke ploegen samengesteld die dan deelnamen aan tornooien. Zo beschrijft J. De Vuyst in zijn werk "De kaatssport te Mere" het wedervaren van Meerse kaatsploegen op het einde van vorige en begin van deze eeuw.
In de 19e eeuw ontstond naast het tamisspel het "jeu de balle pelote" ook genoemd "jeu à la grosse balle". In Vlaanderen sprak men van kaatsen met de grote bal, kortweg kaatsen genoemd. Op het einde van de 19e - begin 20e eeuw verdween stilaan het tamisspel of "kaatsen op zift" met de kleine zandbal in Vlaanderen.
Misschien past hier wat nadere uitleg over het tamisspel.

De afmetingen van het tamisspel verschillen weinig van die van het huidige kaatsspel (jeu de pelote). De tamisbal of

zandbal was klein (32 mm doorsnede) bizonder hard, gevuld met zand en houtafval en overtrokken met wit leder. Zowel voor de op- als de terugslag maakte de speler gebruik van een harde schotelvormige lederen plaat, die als een handschoen aan de hand bevestigd werd. In de volksmond sprak men van "kepken". Vooraan in het spel, op de plaats van de opslag stond het zift of zeef (tamis) : een drievoet, waarvan de ring overspannen was met een strak gespannen vel, lichtjes schuin naar de speler gekeerd. De opslager deed de bal op het zift botsen en na het opspringen sloeg hij de bal het veld in. De opslag gebeurde op verschillende wijzen ; ook de bovenarmse opslag was toegelaten.

Het tamisspel werd naar de achtergrond verdrongen om volgende redenen :

- het gebruik van de handschoen met schotel bij het op- en terugslaan was oorzaak dat talrijke ballen "kwaad" (mauvais) d.i. buiten de lijnen geslagen werden.
- de jeugd verkoos het "pelotespel" omdat de uitvoering gemakkelijker was en er minder materiaal diende aangekocht.
- het pelotespel was minder gevaarlijk dan het tamisspel ; de ballen waren beter gericht en hadden een kleinere snelheid.

Om deze redenen en om het werk van de achterman te verminderen werd de pelotebal minder hard, groter en zwaarder gemaakt.

In 1902 richtte men te Brussel de Nationale Kaatsfederatie op die in 1927 de titel van Koninklijke Nationale Kaatsbond verwerft (K.N.K.). Doch haar bevoegdheid was nog niet doorgedrongen tot bij de in Vlaanderen gevestigde clubs.
Reeds voor W.O.-I bestond het verbond van Aalst, van Geraardsbergen. Ze lagen aan de basis voor het inrichten van kermiswedstrijden en reglementeerden de deelname van de spelers aan sommige van die wedstrijden. De ploegen kregen de naam van de kapitein of van de hoofdverantwoordelijke bv. ploeg Felix Cornand, ploeg van Herdersem met o.a. H. Moens enz. Deze ploegen trokken van de ene kermiswedstrijd naar de andere. Ploegen met faam lokten heel wat toeschouwers die

naar het sportief spektakel kwamen kijken. Herbergiers aanzagen het als een prestige-kwestie de beste ploegen te kunnen aankondigen en de mooiste prijzen te kunnen uitloven.

Wat hiervoren van de streek van Aalst gezegd werd, vindt ook zijns gelijke te Ninove, Geraardsbergen, Tollembeek, Denderleeuw, Iddergem, Okegem, e.a.
Het feit dat "Peloteclub" van Geraardsbergen de titel van "Koninklijke Maatschappij" aangevraagd heeft, zich steunend op fotomateriaal en stadsarchieven uit de jaren 1907-1908 kan voormelde beweringen slechts beamen. Ook Ninove en Tollembeek kunnen terugblikken op een ononderbroken clubleven van meer dan een halve eeuw.

De kaatssport nu in ons land.

Wanneer we bijgevoegde kaart van België bekijken, kunnen we ons een idee vormen waar de kaatssport momenteel nog beoefend wordt.

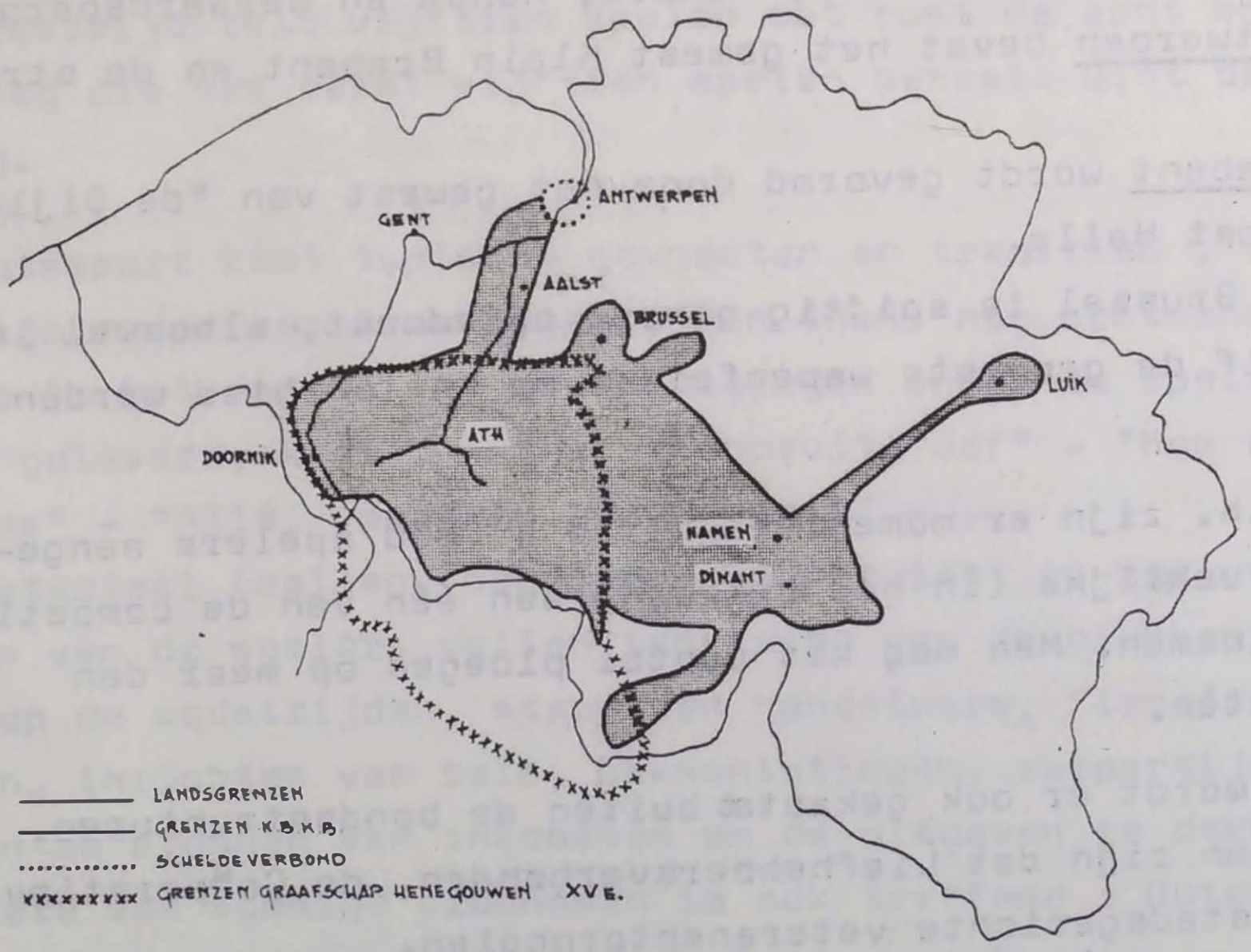

Dat de kaatssport in België erg streekgebonden is, blijkt uit het overzicht van de hierna vermelde gewesten waar deze sporttak op officiële wijze gestruktureerd is.

In Wallonië zijn 80 % van het aantal aangeslotenen bij de Nationale Kaatsbond woonachtig. Het Vlaamse landsgedeelte komt hier dus maar armtierig uit de bus.
De provincie Henegouwen, ingedeeld in zes gewesten, kent het meest aangesloten clubs - zowel kwalitatief als kwantitatief staat deze provincie aan de leiding. Als men de hoogste afdelingen (I en II) overloopt merkt men gauw dat Henegouwen het best vertegenwoordigd is.
De provincie Namen telt eveneens zes gewesten.
Dan komt Liga Vlaanderen aan de beurt. Eigenaardig genoeg wordt het grondgebied van deze liga niet afgebakend met de provinciegrenzen. Met de provincie Oost-Vlaanderen vormen aanleunende kaatsstreken een administratief geheel. Zo zijn Herne, Tollembeek, Oetingen, Merchtem, Opwijk e.a. aangesloten bij de Liga Vlaanderen.
De Liga Vlaanderen, afdeling van de K.N.K. telt vijf gewesten : Aalst, Dendermonde, Ninove, Ronse en Geraardsbergen.
De Liga Antwerpen bevat het gewest Klein Brabant en de streek van Niel.
De Liga Brabant wordt gevormd door het gewest van "de Dijle" en het gewest Halle.
Het gewest Brussel is spijtig genoeg opgedoekt, alhoewel in Brussel zelf de grootste wapenfeiten op kaatsgebied werden geleverd.

Bij de K.N.K. zijn er momenteel circa 11.000 spelers aangesloten die wekelijks (in het seizoen) aan één van de competities kunnen deelnemen. Men mag het aantal ploegen op meer dan 1 000 schatten.

Natuurlijk wordt er ook gekaatst buiten de bondsstructuren.
In Vlaanderen zijn dat Liefhebbersverbonden, de Coöperatieven en de meer stadsgerichte veteranentornooien.
Bij ons in Vlaanderen kan men zich geen zomerkermis indenken

waar geen kaatswedstrijd georganiseerd wordt. Destijds waren het liefhebberstornooien, nu echter om de massa te lokken en spektakel te waarborgen worden ploegen gevraagd van de hoogste afdelingen.
Het is ook zeer typisch dat elke gemeente of stad van de Denderstreek één of meer kaatsverenigingen telt.

In het kader van de K.N.K. worden de verenigingen als volgt ingedeeld :

Nationaal : Hogere afdeling I en Hogere afdeling II
Provinciaal : Hogere afdeling III
Gewestelijk : Lagere afdeling I, Lagere afdeling II en Lagere afdeling III.

De wedstrijden voor het kampioenschap (criteriumlutten) hebben plaats in de periode april-augustus, volgens de data van de officiële wedstrijdkalender. Elke ploeg treedt tweemaal op tegen elke andere ploeg, eenmaal thuis en eenmaal op verplaatsing. Naast de criteriumlutten bestaan ook de zogenaamde "Grote Prijzen".

Een wedstrijd telt vijftien spelen met rust na acht spelen ; de ploeg die het eerst vijftien spelen behaalt wint de partij.

De kaatssport kent typische gewoonten en tradities ; vele hiervan zijn reeds verloren gegaan. Een thans nog bestaande gewoonte is het roepen van aanmoedigingen onder de spelers zelf : "Goed geleverd, André" - "Allez vooruit, Jef" - "Kom aan, jongens" - "Allé, voor een goede kaats" - ...
Het materiaal (ballen, handschoenen, truien) en het vergoeden van de spelers vallen ten laste van de clubkas. Inkomgeld op de wedstrijden, steun van handelaars, firma's, lidgelden, inrichten van bals, bakschietingen, eetpartijen, e.d. vormen de bronnen van inkomsten om de uitgaven te dekken.
De keuze van sommige clubnamen is ook treffend : Outer Op of Nevens, Ninove Geluksbal, Okegem Jong maar Moedig ...

De kaatssport kent eigen technische termen. Vele hiervan zijn ingevoerd uit het Frans en hebben burgerrecht verworven.

Spelers : koordmannen, kleinmidden, grootmidden, achterman.

Materiaal : want (kaatshandschoen) - keppen (zie tamisspel) - kaats (houten of ijzeren plankje waarop de cijfers 1 of 2 zijn aangeduid) - scorebord met plaatjes 15, 30 en 40.

Terrein : de achter, het klein spel, het groot spel, de tamis (plaats waar men de bal opgeeft), de meet (lijn).

Uitroepen : Quinze (wanneer een tegenstrever met een ander lichaamsdeel dan de hand de bal raakt vóór de tweede opsprong)
Binnen (wanneer de opgeslagen bal de koord niet overschrijdt)
Mauvaise (wanneer de bal buiten de zijlijnen belandt)

Spelfasen- technieken : opleveren - hij die de bal opslaat ;
steken : laag opslaan ;
afleggen : de bal stoppen met de hand zonder er kracht bij te zetten ;
bots : het opspringen van de bal ;
kappen : bij het terugslaan de bal direct in de grond slaan ;
keren : terugslaan ('t is ne goeie keerder !)

De kaatssport heeft sedert zijn oorsprong vedetten die een generatie lang hun stempel drukken op het kaatsgebeuren.

- Winnaars van de Gouden Kaatsbal onder de spelers van Vlaamse ploegen bv. Hermans Pierre van Meerbeke (1974), Mathieu Francis van Tollembeek (1975), De Grauwe Hugo van Merchtem (1976), Ringoot Piet van Opwijk (1977).

- Winnaars van de "Gouden Handschoen" Letroye J. (1973), Cassaert L. (1974), Willem Fl. (1975) en Tournay R. (1976).

H o e z i e t e r e e n K A A T S P L E I N u i t ??

* *

en hoe is de

P L A A T S B E Z E T T I N G ???

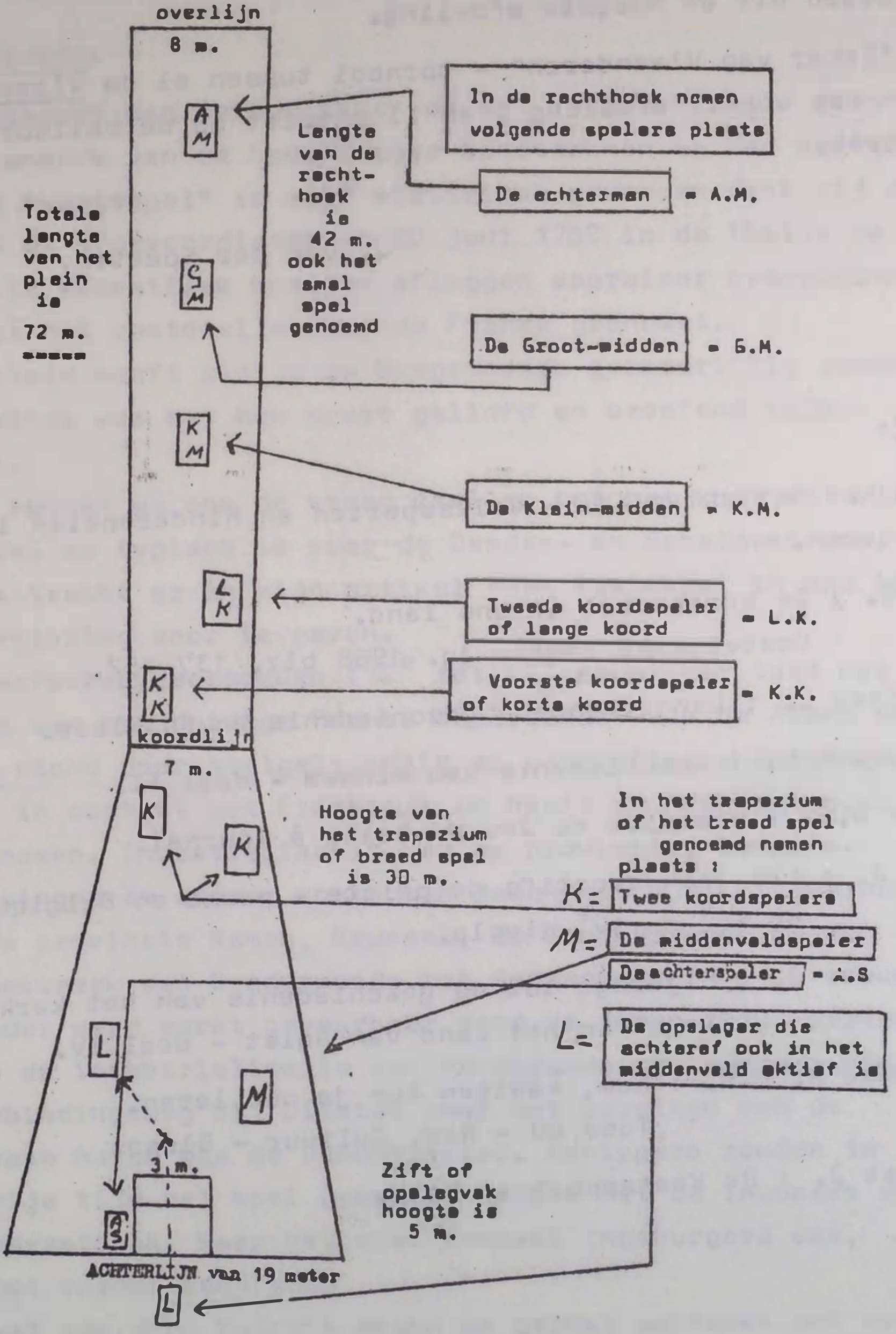

Enkele klassiekers van de kaatssport :

1. Het "Kampioenschap van Vlaanderen" op de Houtmarkt te Aalst betwist = een inrichting waarbij al de ploegen van de hoogste afdeling op één week elkaar partij geven.

2. De stadsprijs van Geraardsbergen (zomerkermis in augustus) met ploegen uit de hoogste afdeling.

3. De "Beker van Vlaanderen" - tornooi tussen al de Vlaamse ploegen van hogere afdeling I en II betwist op de ballodroom van Tollembeek.

J. Van der Speeten.

Bronnen.

- Bokrijkse berichten XVI - Volkssporten en Kinderspelen in Vlaanderen.
- Raes D. : De kaatssport in ons land. Oostvlaamse zanten jg. 1968 blz. 137-152.
- Bruyninckx L. : Dendermonde - geschiedenis en folklore.
- Van Gassen H. : Geschiedenis van Ninove - deel II.
- Chotin A.G. : Histoire du Jeu de balle à Tournai.
- Desee J. : Les jeux sportifs de pelote - paume en Belgique du 14e au 19e siecle.
- De Brouwer J. : Bijdrage tot de geschiedenis van het kerkelijk leven in het Land van Aalst - deel IV.
- Van Damme R. e.a. : Kom, kaatsen kun je ook leren. Toss 80 - Ned. Cultuur - Bloso.
- De Vuyst J. : De kaatssport te Mere.

DE KAATSSPORT TE OKEGEM

1. Inleiding.

De kaatssport mag terugblikken op een verleden zoals geen enkele andere van de hedendaagse sporttakken er een heeft.
De naam "kaatsspel" is zelf historisch geworden dank zij de eed die de afgevaardigden op 20 juni 1782 in de "Salle de Paume" te Versailles moesten afleggen vooraleer overgegaan werd tot het vaststellen van de Franse grondwet.
Het kaatsen heeft altijd de Okegemnaars geestdriftig gemaakt. Van oudsher was het hun meest geliefd en beoefend volksvermaak.
Vooraf kunnen we ons de vraag stellen hoe het komt dat dit volksspel zo typisch is voor de Dender- en Scheldestreek.
D. Raes tracht er in zijn artikel "Het kaatsspel in ons land" een verklaring voor te geven.
Het graafschap Henegouwen (12^{e} tot 17^{e} eeuw) dat toen nog het noorden van het huidige Franse departement van de Aisne omvatte, stond door taalgelijkheid en geografische ligging nauwer in contact met Frankrijk en heeft er het kaatsspel overgenomen. Industrialisatie van de provincie, handelsbetrekkingen en andere contacten deden het spel uitzwermen naar de provincie Namen, Brussel, de Denderstreek en de Scheldestreek van Dendermonde tot Antwerpen.
De Dender werd eerst bevaarbaar rond de jaren 1650, periode waarin de industrialisatie van Henegouwen een aanvang nam.
De verbindingsweg bij uitstek voor het bereiken van de Antwerpse haven was de Denderrivier. Schippers zouden in hun vrije tijd het spel gespeeld hebben met de inwoners van de Denderstreek. Waar het spel eenmaal ingeburgerd was, werd het verder beoefend.
Voor wat ons dorp betreft mogen we gerust aannemen dat er

naar mensenheugenis steeds kaatsbedrijvigheid is geweest.

2. Eerste geschreven aanduidingen.

Het kaatsspel werd reeds te Okegem bedreven in de 17e en 18e eeuw. Dat hebben we kunnen afleiden bij het doorpluizen van de "Staten van Goed" die opgemaakt zijn in die tijd.
Herman Van Isterdael, die alle Staten van Goed van het oud-gemeentearchief op fiches stelde, vond volgende aanduidingen :

- 17.3.1710 : bij het overlijden van Jan Moens, uitbater van de herberg "Het Steenen Huys" op de Dorpplaats : 1 sieft voor de chaetsers.
- 11.4.1712 : bij het overlijden van Margriet Steppe (weduwe van Jan Moens) in de herberg op de Plaats : 1 caets seft.
- 20.12.1728 : in de nalatenschap van Marie Vetsuypens (echtgenote van Cornelis Baeyens - uitbater van het "Steenen Huys" : 1 speelkorf.
- 27.10.1742 : in de staat van goed opgemaakt bij het overlijden van Marie Baeyens, weduwe Johannes Ruys, uitbaatster van de herberg "Steenen Huys" staat o.a. vermeld : 2 caets seften 3g. 5 st.

Deze aanduidingen bewijzen ten overvloede dat het kaatsspel in de 18e eeuw druk beoefend werd. Er werd toen gespeeld met de zandbal en het kaatszift. De Dorpplaats bood waarschijnlijk voldoende ruimte om dit spel behoorlijk te kunnen spelen.
Onze voorouders moeten ook "kampioenen" geweest zijn in de kaatssport. Want in de rekening van de kerk vinden we volgende aanduiding :

1722 : voor verteir in 't winnen van eenen zilveren bolle die geoffereert is in de kercke aen het beeldt van O.L.Vrouwe : 1 g.

Waarschijnlijk heeft toen een ploeg Okegemse kaatsliefhebbers deelgenomen aan een grote wedstrijd of tornooi en er de eerste

of tweede prijs behaald. De prijs die aan de overwinnaars toen geschonken werd was een zilveren zift of bal, die in triomf naar het dorp werd gebracht en aan de kerkelijke overheid werd geschonken. Het hele dorp zal die heuglijke gebeurtenis meegevierd hebben. De klokken luidden in triomf. Men trok in stoet de overwinnaars tegemoet die triomfantelijk met hun trofee - een zilveren bal - naar Okegem terugkeerden. De stoet begaf zich naar de kerk waar de kaatsers plechtig door de pastoor Berghs werden ontvangen. Na een kort lof werd de zilveren bal aan O.L.Vrouw opgedragen om als versiering van haar beeld in de jaarlijkse processie te dienen. Na deze plechtigheid zal men nog eens flink gevierd en gedronken hebben in de herberg en de kerkelijke overheid vond het een plicht de overwinnaars te trakteren. De kerkmeester vermeldt daarom in zijn rekening dat er voor 1 gulden "verteir" is geweest.

Voor wat het kaatsspel in de 19e eeuw betreft, hebben we niets kunnen terugvinden in gemeentelijke of kerkelijke archieven. Voor deze eeuw hebben we inlichtingen ingewonnen bij oudere personen die zelf nog het kaatsspel bedreven hebben of het spel zien beoefenen hebben in ons dorp.
Voor en tijdens de 1e Wereldoorlog en tijdens de twintiger jaren werd het kaatsen gespeeld uit zuiver amateurisme. Er werd op iedere straat gespeeld en elke wijk had zijn ploeg. De besten onder de spelers vormden een ploeg die dan in een of ander naburig dorp een andere ploeg bekampte of die deelnam aan een kermiswedstrijd.

Een ploeg van toen die veel prijzen wegkaapte was samengesteld uit : Albert en Edward Vernaillen, Leopold Van de Perre, Achilles Van der Speeten, August Van de Perre.
Later werd die ploeg aangevuld met jongere spelers o.a. Jules De Bruyn, Alfons De Strooper, Gustaaf De Roeck e.a.
Alfons De Strooper was zo een gereputeerd speler dat de kaatsclub uit Ninove hem in haar ploeg opnam. Later speelde hij zelfs met Molenbeek mee, een ploeg uit de hoogste af-

deling.

Voor de periode tussen beide wereldoorlogen laten we het woord aan oud-burgemeester A. Gies, die zelf in die tijd het kaatsen beoefende.

Het kaatsspel in onze gemeente is een sportgebeuren dat nu nagenoeg een halve eeuw een bij uitstek volksgeliefde ontspanning kan worden genoemd. Het kaatsen is zoals iedereen ten overvloede weet, steeds een mannelijke sportbedrijvigheid geweest en ook gebleven die, naar verteld wordt, van het Aalsterse naar het Ninoofse zou zijn overgewaaid.
Tussen beide wereldoorlogen werd deze sport in onze gemeente op een niet georganiseerde maar niettemin toch op een intensieve manier bedreven. In andere woorden wil dit zeggen dat er in geen reglementair ploegverband gespeeld werd, dat de spelers onafhankelijk van elkaar aan geen vaste of statutaire voorschriften gebonden waren en dat zij vandaar dan ook bij geen club of vereniging van Belgische of andere kaatsbond waren aangesloten.
Dat zogenaamd niet-georganiseerd kaatsspel was een pure liefhebberij, die als het ware geen enkele financiële last met zich meebracht. Wedijver was aldus uitgesloten. Maar zulks belette niet dat er van die sport werk van de bovenste plank werd gemaakt en dat het kaatsspel door de overgave en de overtuigde inzet van zijn spelers, het hart van vele kaatsliefhebbers had veroverd en op bepaalde spelmomenten sneller deed kloppen.
Hoe ging dat nu allemaal in zijn werk ?
De regels van het niet-georganiseerd kaatsspel, die zeer eenvoudig zijn en nagenoeg door iedereen gekend, waren dezelfde als die in zwang voor de officieel erkende ploegen.
De samenstelling en de opstelling van de ploegen gebeurden insgelijks zoals door de kaatsbonden of verenigingen reglementair vastgelegd. Twee ploegen of twee keer 5 man (achterman, grootmidden, kleinmidden en 2 koordspelers) traden in

het strijdperk. Een jury van 3 man stond in voor regelmatig spel. De ploeg, die de eerste acht spelen veroverde, werd als winnaar uitgeroepen. Het aantal spelen was niet verplichtend op acht vastgesteld en varieerde in functie van het aantal ingeschreven spelers en de beschikbare tijd.
De toen gebruikte ballen waren deels uit stofweefsels en deels uit zagemeel samengesteld.
Wedstrijden waren er bij de vleet. Iedere café-uitbater richtte immers regelmatig een kaatswedstrijd in en als u bedenkt dat Okegem in die tijd minstens twee cafés per straat, dorp- of stationsplein telde, zult u gemakkelijk begrijpen dat er toen haast iedere zondag of feestdag gekaatst werd.
De organisatie was haast feilloos en kende als het ware geen verkeersproblemen. Begrijpelijk trouwens vermits de auto pas na de 2e wereldoorlog zijn intrede in steeds stijgende lijn heeft gedaan.
De wedstrijden werden door middel van affiches aan de kerk en aan de voorgevel van het café aangekondigd. Die affiches waren met de hand geschreven. Ook met krijt beschreven borden deden soms als aankondiger dienst.
Reeds van de zaterdagavond mocht door de spelers worden ingeschreven. De deelnemingsbijdrage bedroeg toen gewoonlijk 5 frank per speler en de cafébaas deed eveneens een goede inzet om de prijzen op een aanlokkelijk niveau te kunnen vastleggen. De inschrijving duurde gewoonlijk tot 10 uur de zondagvoormiddag, waarna de ploegen onmiddellijk werden samengesteld. Die samenstelling geschiedde op de meest democratische wijze en gaf nooit aanleiding tot enigerlei kritiek daar de kansen op evenredige wijze werden verdeeld.
Schreven b.v. 40 man in, dan werden vooraf acht grootmiddens aangeduid. Die grootmiddens (de bekenste waren o.m. Van de Perre August, Vleeshouwer Cyriel, De Boitselier Arthur, De Kinder Eugeen, Van den Broek Albert en Clement, Broeckaert Albert, Nuyts Albert, Van Mieghem Albert, Gies Albert, enz.) mochten lotensgeval hun achterman aanduiden, vervolgens hun klein-

midden, enz. tot wanneer de acht ploegen volledig waren samengesteld. Hierop vingen dan de wedstrijden aan die gans de zondag door duurden. Vaak gebeurde het dat de finale - dus het spel voor de eerste en tweede prijs - de daarop-volgende zondag diende te worden gespeeld. De strijd voor de eerste en tweede plaats begon dan steeds in de vroege voor-middag om te voorkomen dat schade zou worden berokkend aan de cafébaas die eveneens een wedstrijd voor diezelfde zondag had gepland.
De prijsuitreiking was steeds een prettige doening. Vaak kwamen er bekers, bloemen en ook prijzen in natura bij te pas. Geldprijzen werden vaak op het altaar van de dorst geofferd. Op die wijze deelden ook de kaatsliefhebbers in de vreugde van de gelukkige overwinnaars.

3. De na-oorloose oeriode (vanaf 1945).

We laten nu een bondig overzicht volgen van al de kaats-verenigingen die reeds in Okegem bestaan hebben en momenteel nog bestaan. We danken langs deze weg al diegenen die ge-holpen hebben met inlichtingen.

Okegem is in het verleden steeds een van de bakermatten van de kaatssport in de Denderstreek geweest. Met wisselende kansen werd in de voorbije jaren in de provinciale reeksen opgetreden. In die periode slaagde men er zelfs in benevens verschillende gewestelijke titels ook tweemaal de nationale titel te veroveren.

Kaatsclub "JONG MAAR MOEDIG".

Deze club mag er zich op beroemen de eerste ploeg te hebben die aangesloten was bij de Belgische Kaatsbond.
Na de bevrijding (1945) namen enkele kaatsliefhebbers het initiatief een kaatsvereniging op te richten en slaagden van de eerste keer in hun opzet.
Stichters van de club waren o.m. Marcel Cobbaert (uit 't Sterreken), Jozef Van de Perre, August Van de Perre, Henri Wellekens, Petrus De Smet, Kamiel Vernaillen, Henri Baeyens,

Maurits Van de Perre, Cyriel Van Eeckhout, René Segers en Edmond Van Nerom.
Na enkele bijeenkomsten in het café Dendria, uitgebaat door Richard Arents-Gies, werd het bestuur als volgt samengesteld :
Voorzitter : Marcel Cobbaert ;
Ondervoorzitter : René Segers ;
Secretaris-schatbewaarder : Edmond Van Nerom.
In april 1946 werd de kaatscompetitie gestart met volgende spelers : Willy Van de Perre, Gustaaf Van de Perre, Julien Van der Speeten, Clement Van Rampelberg, Albert Janssens, Petrus Bourgeois, e.a.
In 1947 werd gespeeld in Lagere Afdeling - Gewest Ninove en behaalde de club een schitterende 2e plaats. Kampioen was toen "Bal op" van Ninove.
1949 zou echter een onvergetelijk jaar worden voor "Jong maar Moedig". Er werd toen gespeeld op het prachtig aangelegd kaatsplein gelegen achter het café uitgebaat door H. Quambusch (begin van de Fonteinstraat). Op dit voormalig kaatsplein staan nu de stookoliereservoirs van de firma De Boitselier. Het was er zeer rustig om te spelen want niets of niemand kwam er storen.
De ploeg behaalde vooreerst de titel van gewestelijk kampioen afdeling Ninove en dit zonder één nederlaag geleden te hebben. Voor het kampioenschap van Vlaanderen versloegen de Okegemnaars eerst Erembodegem (kampioen gewest Aalst), vervolgens behaalden ze de overwinning te Geraardsbergen (kampioen gewest Geraardsbergen) en te Dendermonde (kampioen gewest Dendermonde) en werden zo kampioen van Vlaanderen.
In halve finale voor het Belgisch kampioenschap behaalde Jong maar Moedig een schitterende overwinning op Gastuche (kampioen van Brabant-Antwerpen) met 15-4.
Okegem moest nu voor de finale aantreden tegen de ploeg van Mornimont die kampioen van Henegouwen-Namen was geworden.
Voor vele inwoners van Okegem zal het dorpje Mornimont, ge-

legen in de provincie Namen op een 20-tal km. van de stad Namen, voor altijd in het geheugen gegrift blijven.
Heel wat clubfans en supporters hebben de verplaatsing meegemaakt om de kampioenen aan te moedigen. Liefst maar drie grote en één kleine autobus brachten zo'n 200 kaatsliefhebbers naar dit kleine Waalse dorpje. Men kon spreken van een echte invasie, want dit plaatsje, iets groter dan Okegem, telde maar een kleine 800 inwoners.
De beginfase van het kampioenschap was een zoeken en een tasten. Na een gelijk spel 1-1 gingen de Walen onmiddellijk tot de aanval over en het werd 1-7 voor Mornimont. Het kampioenschap ging dus een echte ramp worden voor Okegem. Enkele vrouwelijke supporters namen toen het initiatief in handen en in plaats van hun spelers moed in te schreeuwen gingen ze bidden in de kerk. Hun smeekgebed moet zo krachtig geweest zijn dat de "kaatsheilige" er niet kon aan weerstaan. De kaatsers van Okegem herpakten zich zo gewaardig dat ze de rust ingingen met 7-8. De tweede helft waren de Walen werkelijk overklast ; ze wonnen geen enkel spel meer zodat Okegem Belgisch kampioen werd met 15-8.
Het Belgisch Volkslied werd gespeeld toen de kampioenen op het podium stonden maar de Okegemse supporters waren zo dol van vreugde dat de voorzitter Marcel Cobbaert om stilte moest verzoeken. Na de "Brabançonne" klonk natuurlijk een dreunende : "Ze zullen hem niet temmen" uit de tweehonderd supporterskelen.
De ontvangst bij het gemeentebestuur en de uitreiking van de eremedailles was een ontroerend schouwspel.
Te Okegem werden de "kampioenen" nog eens extra gevierd en er werd nog lang nagepraat over die fameuze match.

In 1950 is club "Jong maar Moedig" overgegaan naar 1ste provinciale afdeling waar ze op de 3e plaats eindigde.
De club won ook vele tornooien o.a. de Beker van het Laatste Nieuws te Aalst, de kaatstornooien te Eigenbrakel, te Maurage en te Anderlecht.

In het begin van de vijftiger jaren, nadat het lokaal overgebracht werd naar het café Central op het Stationsplein, vlotte het niet meer zo goed bij spelers en bestuur. Een paar spelers vertrokken naar een andere vereniging die opgericht werd in het lokaal bij Edmond Van Snick. Men besloot daarom tot de ontbinding van de kaatsclub.
Zo eindigde dan de geschiedenis van een kaatsploeg die ons dorpje heel wat aangename spelmomenten had bezorgd.

Bron : mondelinge gegevens verstrekt door Marcel Cobbaert.

Kaatsclub "EENDRACHT OKEGEM".

Deze club werd opgericht in 1951 onder de naam "Okegem Sportvrienden" en had als lokaal het café Sportwereld uitgebaat door E. Van Snick. Daar werden op de koer van het café enkele zomerfeesten georganiseerd ten voordele van de kaatsclub.
Tijdens de eerste jaren van haar bestaan(de vijftiger jaren) moest de club en haar spelers zich aanpassen.
In 1956 speelde ze voor de eerste maal kampioen van het gewest Ninove.
In 1958 kwam vooral de jeugd aan bod en wisten de jeugdige spelers de kampioenstitel te veroveren in de reeks juniores.
In de loop van de zestiger jaren werd gespeeld met wisselende kansen. Het lokaal werd wegens het sluiten van café Sportwereld overgeplaatst naar het café "In de Post" bij J. Beeckman en werd op de Dorpplaats gespeeld.
In 1965 werd V. De Nollin aangeworven. Deze meester-technicus van het kaatsspel kreeg dan de leiding van een heel stel jonge beloften o.a. Roger en Gilbert Van de Perre, Gaston Ryusseveldt, Marcel Vetsuypens, Antoine Arents, Pol Nuyts, Herman Ronsijn, M. Vernaillen, Marcel Van Mulder, Remi Lagrin, R. Van Droogenbroeck, E. Veirman en A. Van de Perre.
In 1966 werd een 2e plaats in Eerste Lagere behaald bij de

verenigde gewesten Ninove-Geraardsbergen-Ronse.
In 1967 moesten de spelers zich met een vierde plaats tevreden stellen.
Tijdens de zeventiger jaren heeft club Eendracht verscheidene malen van zich laten horen.
In 1970 kwam de versmelting tussen de twee bestaande clubs Eendracht en Herleving tot stand en speelde de tweede ploeg kampioen in Lagere III.
In 1975 veroverde Eendracht de kampioenstitel in Lagere I. De kaatskampioenen werden op het gemeentehuis gehuldigd. Van burgemeester A. Beeckman ontvingen de spelers een prachtig trofee. Voorzitter E. Neuckermans kreeg van BLOSO een ereplakket voor zijn 30-jarig onbaatzuchtig werk voor de kaatssport in de Denderstreek. De kampioenstitel werd veroverd door Roger, Michel en Lucien Van Eeckhout, Gilbert Van de Perre (kapitein), Frans Meganck, Pol Nuyts en Herman Ronsijn.
In 1976 speelde club Eendracht opnieuw kampioen in Gewestelijke Bevordering. Na ontvangst op het gemeentehuis, waar aan elke speler een mooi polshorloge werd geschonken, volgde nog een rondgang door de gemeente en 's avonds een gezellig samenzijn in het lokaal.
In 1977 werd het lokaal overgebracht naar het café Rio bij M. Van Holsbeek. Voor de eerste maal in de Okegemse kaatsgeschiedenis zou een ploeg aantreden in Hogere III.
De ploeg samengesteld uit Gilbert Van de Perre, Pol Nuyts, Michel Van Holsbeek, Walter Van den Broeck, Jan Van Poelvoorde en Freddy Hauters wist toch nog een zevende plaats te behalen.
In de trofee "De gouden Bal" spiegelbeeld van de elite uit de Liga Vlaanderen, eindigde Jan Van Poelvoorde op de derde plaats en kreeg een bronzen kaatsbal. Michel Van Holsbeek klasseerde zich op de zevende plaats.
1978 en 1979 waren twee donkere jaren voor de club : tweemaal moesten ze dalen.
In 1980 spitste de club haar volle aandacht op de jeugd toe en haalde reeds schitterende resultaten met juniores- en miniemenploegen.

Club Eendracht beschikt momenteel over volgende spelerskern :

- Juniores : Bavo Ardans, Luc Beeckman, Jan Cobbaert, Frank en Johan de Strooper, Gino De Muyter, Jasse Goubert, Dirk Philips, Eric Van Eeckhout.

- Miniemen : Peter De Strooper, Marnix De Vroede, Geert Guldemont, Luc Impens, Guy Torrekens, Geert Van Impe, Frank Van de Velde, Jo De Leenheer, Frank De Pau , Pascal Ruysseveldt, Jo Verpaelst.

Een grote eer voor de club is dat Eric Van Eeckhout aangeduid was om mee te spelen in de ploeg van Vlaanderen die het op 29 juni 1980 opnam tegen de ploeg va Wallonië te Opheylissem tijdens de ontmoeting "Jeug 150". Hij speelde ook mee in de nationale ploeg van België die op 19 juli uitkwam tegen een Franse ploeg in Beuvais.

Op 28 juni 1980 won Eendracht Okegem het kaatstornooi ingericht te Herdersem. Het is de eerste maal dat een Vlaamse ploeg dit tornooi wint.

Als slot van dit beknopt overzicht van de activiteiten van "Eendracht" een club die bijna dertig jaar bestaat, nog een paar vermeldingen :

- Maakten zich zeer verdienstelijk voor de club :
Neukermans Edgard en Eugeen als voorzitters :
Vernaillen Rik en Robert, Van Laeren August, Anthoens Alfons, De Leenheer Alfred, Cobbaert Roger, Linthout Willy, Van Droogenbroek J., Van Eeckhout Petrus, De Leenheer André, Montens W., Van Saene Jozef, De Brabanter Jan als ijvere bestuursleden.

- In de loop van ongeveer 30 jaar activiteit zijn ruim 80 spelers aangesloten geweest bij de club.

Bron : mondelinge mededeling van voorzitter Eugeen Neukermans en krantenknipsels.

Kaatsclub "HERLEVING".

Deze kaatsvereniging werd opgericht in het jaar 1961 en dit onder impuls van Rufin Meert, uitbater van het café Central gelegen aan het Stationsplein.
Het bestuur van deze club was samengesteld als volgt :

Voorzitter : Albert Van Isterdael ;
Secretaris : Walter Becqué
Schatbewaarder : Cesar Van der Elst ;
Bestuursleden : Albert Heyman, Alfons en Frans Van Eeckhout, Alfons Gheyst, Frans Hellinckx, Frans De Vriendt, e.a.

Voor de pleinverzorging - er werd op het Stationsplein gespeeld - stond Serafien De Kinder in.
De club had de beschikking over een heel gamma goede spelers o.a. Walter Becqué, Gilbert Cobbaert, Freddy Van den Broeck, Roger en Alfons Van Eeckhout, Jean Van Snick, Hubert Baeyens, William Van Isterdael, Herman Nuyts, Michel Van Holsbeek, Walter Van den Broeck, Hector Cami, Gaston Baeyens, ...
De ploeg trad aan in Lagere Afdeling II van het gewest Ninove. Ze speelde in 1966 kampioen van het gewest met 14 overwinningen op de 16 matchen. De kampioenen moesten het in de eindronde van de drie gewesten opnemen tegen Oetingen (kampioen Geraardsbergen) die ze versloegen en tegen Rode Beren (kampioen Ronse) en tegen Opdorp (kampioen Dendermonde) waartegen ze de nederlaag leden.
In 1967 speelde club Herleving in IIIe Nationale Divisie (gewest Ninove-Geraardsbergen-Ronse) en eindigde op de zesde plaats.
De volgende jaren kende de club een snelle achteruitgang die zou eindigen op de ontbinding van de kaatsvereniging. Die teloorgang was vooreerst te wijten aan een teveel aan goede spelers zodat er ruzie ontstond omtrent het opstellen van de ploeg en de plaats waar ze zouden spelen. Van die onenigheid werd geprofiteerd van de omliggende kaatsclubs die aldus goede spelers konden kopen. Zo kocht Ninove Eendracht Jean Van Snick en Freddy Van den Broeck ; Outer kon zich Herman Nuyts

aanschaffen.
Een tweede oorzaak van de opheffing van de ploeg was het kaatsplein ; in 1970 werd het Stationsplein opgebroken zodat de ploeg dat jaar inactief bleef. Bestuur en spelers besloten tot de ontbinding van de kaatsvereniging en vele van de spelers zijn toegetreden tot kaatsclub "Eendracht Okegem".

Cesar Van der Elst.

Kaatsclub "OKEGEM TOEKOMST".

Deze club werd opgericht in 1971 met de bedoeling de Okegemse jeugd de kans te geven de kaatssport te beoefenen, daar de sinds jaren bestaande Okegemse kaatsclub "Eendracht" verwaarloosde jeugdige spelers op te leiden.
Op 19 juni 1971 vergaderde het gewest Ninove en werd onze aanvraag om opgenomen te worden bij de clubs van de Koninklijke Nationale Kaatsbond, die kadetten in lijn brengen vanaf 1972, met een gunstig advies overgemaakt aan de nationale secretaris en schatbewaarder ten einde onze inschrijving en stamnummer te bekomen. Dit alles verliep gunstig vermits de nieuwe club het nummer 2 041 werd toegekend.
Op 10 oktober 1971 vergaderde het gewest Ninove opnieuw, zonder dat wij als nieuwe club uitgenodigd werden. Op deze vergadering werd het onderzoek van onze aanvraag tot aansluiting terug op tafel geworpen met de eis dit verzoek te verwerpen, wat aanvaard werd door het bestuur van het gewest Ninove. Het toenmalige bestuur van Okegem Toekomst - voorzitter A. Janssens, secretaris M. D'Hoe en leden W. De Boitselier, H. Gies en F. Van Santen - tekende beroep aan bij de Liga Vlaanderen.
Op de vergadering van de Liga Vlaanderen op 6 november 1971 te Wieze werd na een vrij lange bespreking de jeugdploeg Okegem Toekomst aanvaard om vanaf 1972 een criterium te spelen

met de andere ploegen uit het gewest Ninove.
Zodoende startte Okegem Toekomst tijdens het seizoen 1972 met een kadettenploeg met als aangesloten spelers : Maurits Arents, Eddy, Johny en Marc De Smedt, Luc Eylenbosch, Eddy De Boitselier, Johan Reynaert, Gunther Van der Elst, Johnny Van Eeckhout, Walter Van Gijseghem, Rudy Van Lierde en Jean-Pierre Vetsuypens.
Het eerste seizoen werd tamelijk gunstig afgesloten aangezien een vierde plaats werd behaald in de eindstand.
Tijdens het seizoen 1973 werd André Van Santen als speler opgenomen. Dit seizoen werd gekenmerkt door een ter plaatse trappelen, daar in 1973 alweer een vierde plaats werd behaald in de eindstand.
De overgang in 1974 naar de Junioren viel enigszins wat zwaar uit, een achtste plaats werd behaald in de eindstand. Het tweede jaar van aansluiting bij de Juniores (1975) werd gunstiger afgesloten met een vijfde plaats.
In 1976 kwam Okegem Toekomst voor de eerste maal uit in Lagere Afdeling II en werd de spelerskern verruimd met G. Mertens, Gerrit Borreman, Frans De Schrijver en Remi Lagrin. Dit seizoen in Lagere II werd afgesloten met een vijfde plaats.
Gedurende de eerste vijf jaren speelde Okegem Toekomst op een plein gelegen in de Idevoordelaan, een verharde baan, die later geasfalteerd werd. Door het toenmalige gemeentebestuur werd het verbod opgelegd te spelen op het Stationsplein, waar steeds het lokaal was en is (bij Warken).
Tijdens die periode werd steeds onze aanvraag tot het bekomen van subsidies door het Gemeentebestuur verworpen.
Na de fusie met Ninove speelde Okegem Toekomst voor de eerste maal op het Stationsplein tijdens het seizoen 1977. In dat jaar tekenden Antoine Arents en Marc Saeys een aansluitingskaart en behaalde de ploeg een vijfde plaats in de eindstand.
1978 werd afgesloten met een achtste plaats.
In 1979 werd het achtste jaar van het bestaan van de club

triomfantelijk afgesloten met de kampioenstitel in Lagere II, de titel van Kampioen van Vlaanderen en een derde plaats in het kampioenschap van België.
De kampioenploeg bestond uit volgende spelers : Rudy Van Lierde (kapitein), Roger Van Lierde, Walter Van Gijseghem (aangesloten sinds 1972), Freddy Van Schandevyl (aangekocht van Iddergem Sportief in 1978), Gunther Mertens, Remi Lagrin, Eddy Vleeschouwer en Marc Saeys.
Kaatsclub Okegem Toekomst werd nadien op het stadhuis te Ninove gehuldigd alwaar schepen van sport Stevens de spelers en bestuursleden feliciteerde met de behaalde titels.

Huidige samenstelling van het bestuur :

Voorzitter : Albert Janssens ;
Secretaris : Elie Gies ;
Schatbewaarder : Willy De Boitselier ;
Bestuursleden : Henri Gies en Lieven Segers.

Elie Gies.

Kaatsclub "AMUSANTEN".

Deze kaatsvereniging die uniek is in Vlaanderen, werd in 1963 opgericht door enkele veteranen d.i. gewezen aangesloten kaatsers die de koppen bij mekaar staken en tevens mekaar ook de kaatshandschoen toewierpen.
Deze veteranencompititie is qua opzet, structuur en organisatie totaal verschillend van die van de andere verbonden.
In deze competitie zijn geen vaste ploegen. Elk jaar tijdens een periode vóór de matchen beginnen, kan elke liefhebber zich laten inschrijven. Enkel niet bij de K.N.K.-aangesloten spelers worden aanvaard. Gewoonlijk schommelt het aantal inschrijvingen tussen twintig en vijfentwintig man.
De spelers worden daarna naargelang hun geliefkoosde

positie onderverdeeld in verschillende categorieën : koord-spelers, kleinmiddens, grootmiddens en achtermannen. Dan worden de ploegen door lottrekking samengesteld zodanig dat elke ploeg 5 spelers kan opstellen. In 1979 waren er vier ploegen : de Banana's, de Strangers, de Buldozers en de Pondorosa's. Deze ploegnamen zijn nog de originele namen van bij de start van de veteranencompetitie in 1963.
De competitie loopt van begin april tot midden september. Elke ploeg bekampt de andere ploegen viermaal en speelt dus twaalf wedstrijden per seizoen. Er wordt op hetzelfde terrein gespeeld en met dezelfde scheidsrechter. Men speelt één wedstrijd per week zodat elke ploeg om de veertien dagen kaatst. Meestal speelt men de zaterdag om 15 uur op het Stationsplein. Omdat iedere ploeg maar over vijf spelers beschikt, moet iedereen telkens op post zijn. Bij kwetsuur of andere geldige reden mag een speler vervangen worden door iemand van een andere ploeg, maar van dezelfde categorie.
Het lokaal is het café bij Warken, op het Stationsplein. Daar hangt ook de vlag die in 1970 werd aangekocht en plechtig gewijd door pastoor Houtman. In dit lokaal vergadert het bestuur dat samengesteld is uit een voorzitter, een secretaris, een schatbewaarder en twee leden.
Tien leden van het eerste uur zijn nog steeds actief : Ward De Boitselier, Lucien Praet, Roland en Richard Vleeshouwer, Cesar De Smedt, Victor Van Holsbeek, Victor en Petrus Bourgeois, Jaak Van Holder en Adolf Beeckman.
Zij kregen in de loop der jaren versterking van een hele resem andere kaatsers.
De "Amusanten" hebben ook nog andere pijlen op hun boog : ze organiseren bals, sportavonden, fietstochten, jeugd-feesten en ook wel eens een eetfestijn.
Hoofddoel blijven uiteraard de kaatswedstrijden die voor hen een recreatie-sport in de zuivere zin blijft.

DE REISDUIF OKEGEM

Quiévrain

12 april 1964

7e 12e 21e en 22e prys oude

26 april 1964

13e 11e en 28e prys oude

3 mei 1964

5e 13e en 21e prys oude

10 mei 1964

9e 12e en 34e pr. oude
13e prys jaarl

17 mei 1964

7e en 22e pr oude
1e en 7e pr jaarl

24 mei 1964

17e en 26e pr. oude

31 mei 1964

27e prys oude
1e prys jaarl

7 juni 1964

1e 9e en 22e pr. oude
4e 8e en 11e pr. jaarl.

14 juni 1964

10e 18e - 27e en 24e pr. oude
2e prys jaarl

21 juni 1964

11e en 12e prys oude
6e en 8e prys jaarl.

28 juni 1964

14e prys oude

5 juli 1964

4e 5e - 16e - 17e en
24e prys oude
1e en 3e prys jaarl.

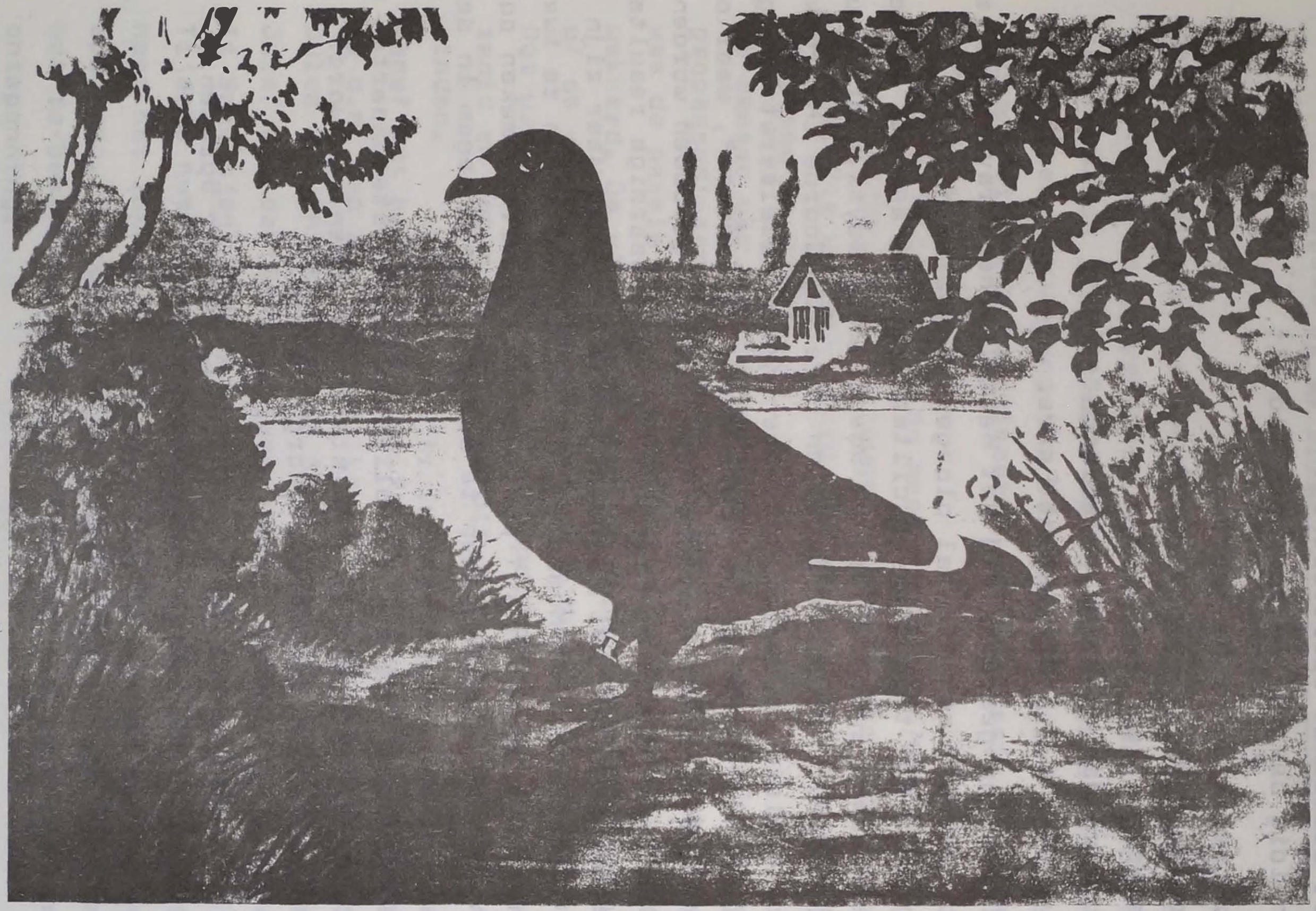

Quiévrain

12 j 1964

[illegible]

19 juli 1964

5e 6e en 5e pr oude
1e en 6e pr jaarl

26 juli 1964

1e 2e 5e en 10e [illegible]
1e prys jaarl

2 oogst 1964

1e 3e en 4e pr oude
3e [illegible] jaarl

9 oogst 1964

2e en 3e [illegible]
9e prys jaarl

16 oogst 1964

15e prys oude

23 oogst 1964

5e prys oude
3e en 14e pr jonge

TOTAAL: 70 PRUZEN.

KAMPIOEN MET 1 OUDE: 14 PRÜZEN

KAMPIOEN MET 1 JAARLING: 11 PRÜZEN

KAMPIOEN MET 1e EN 2e AFGEGEVEN JAARLING MET 14 PRÜZEN.

Diploma toegekend aan Dhr Van den Brande Daniël

DE SECRETARIS

DE VOORZITTER

Kaatsclub "JONG EVERSEM".

Deze kaatsvereniging werd opgericht in 1978 zodat ze de jongst bestaande sportvereniging is te Okegem.
Het huidig bestuur is samengesteld uit :

Voorzitter : Cesar De Smedt ;
Ondervoorzitter : Marcel Porré ;
Secretaris : Jean Hofman ;
Schatbewaarder : Cyriel Eylenbosch ;
Afgevaardigde : André Van de Perre.

De club is aangesloten bij het Kaatsliefhebbersverbond van Aalst, waarbij een tiental ploegen aangesloten zijn.
"Jong Eversem" treedt in de criteriumluttes aan met volgende spelersteam : Eddy en Marc De Smedt, Paul Nuyts, Karel Luysterman (Ninove), Freddy De Smedt en Jozef De Coorde (Meerbeke).
Als kaatsplein wordt een gedeelte van de Hazeleerstraat gebruikt in de buurt van het café "Vrolijk Eversem", waar ook het lokaal is en de bestuursvergaderingen gehouden worden.
In 1978 en 1979 had de ploeg geen noemenswaardige resultaten geboekt. Maar 1980 zal waarschijnlijk een goed jaar zijn voor "Jong Eversem". Momenteel (15 augustus) staan ze tweede gerangschikt op slechts 1 punt van de leider. Ze maken ook een flinke kans om kampioen te spelen, zodat Okegem in de kaatssport een kampioenstitel rijker wordt.
Om de clubkas wat aan te vullen worden er steunkaarten verkocht (er zijn momenteel ± 80 steunende leden) en wordt er jaarlijks een eetfestijn georganiseerd.

J. Van der Speeten.

DE DUIVENMELKERIJ TE OKEGEM

De herinneringen die betrekking hebben op het aktief beoefenen van de duivensport in ons dorp gaan terug tot het begin van de jaren 1900. Op dat ogenblik bestond reeds te Ninove een duivenbond "De Denderbond", die, met afwisselend succes, vluchten organiseerde uit Quiévrain en zelfs uit Frankrijk.
In die tijd bewerkten de meeste gezinnen van Okegem een lapje grond waarop tarwe en rogge gekweekt werd voor eigen behoefte. Die voorraad werd aangesproken om een til duiven in stand te houden.
De mensen van het bestuur van "De Denderbond" moeten fijne propagandisten geweest zijn. Door hun herhaalde kontakten was de passie voor de duivensport in Okegem vlug aangewakkerd. De vlam sloeg over op mannen die, van de moeder of de vrouw, voorlopig zelf geen duiven mochten houden. Dat werden echter de beste supporters ; het zaad was gezaaid en vroeg of laat zou dit een goede voedingsbodem vinden.
Vanaf het begin lieten de "boerkens" van Okegem zich gelden, zo o.m. een Jan Baeyens, Louis Veirman, Isidoor Vernaillen, Jules Van Snick, Gustaaf De Boitselier, Benoit Vernaillen, Jozef Van der Speeten (van Lemmens genaamd), Jan Gies uit 't Spoeltjen, Arthur Verbeken, Sooi van Wennes.
Tijdens het vluchtseizoen werden de duiven elke week gebracht naar het lokaal te Ninove. Dat gebeurde te voet langs de spoorweg. Al keuvelend en pratend was de weg kort en, zonder het te beseffen, hadden deze mannen een gezonde vorm van ontspanning.
Een mengeling van rassen werd bekomen door te ruilen.
Velen hebben evenwel een goed ras gevonden bij poeldenier

Jozef Schoon. Voor vijftien cent kon men kiezen uit een volle mand duiven.
Het systeem om een gummiring ronde de poot van de duif te hechten bestond toen nog niet. Bij het inkorven werd, eenvoudig maar in het volste geheim, een stempel met afwisselend nummer op een pluim van de vleugel geslagen. De spelers mochten naar huis keren maar kregen geen bestatiger mee. De bond was immers nog niet zo rijk om per liefhebber een 'constateur' te kunnen uitlenen.
Hoe werd dan de rangorde van de duiven vastgesteld ?
Wel, voor Okegem waren drie tot hoogstens vier bestatigers voorzien. Deze werden de zondagmorgen geplaatst langs de openbare weg, omringd door een delegatie van het bestuur. Eén op de Rattenberg aan de gevel van het huis "Boerens", één op het Stationsplein en één in Eversem. De afstand van het hok tot aan een bepaalde constateur werd gemeten met een koord. Deze afstand werd door de delegatie officieel aangetekend op een blad papier. Ook de speler was hiervan op de hoogte.
Zodra de duif op het hok neerstreek werd het nummer van de stempel overgeschreven op een stukje papier en in een busje gestoken. Nu was het hoofddoel het busje zo vlug mogelijk in de dichtstbij staande bestatiger te deponeren. Daartoe deed de melker beroep op jonge vlugge lopers, meestal de eigen zonen of ook wel eens een snelle dochter.
Immers, de winst die men kon halen uit het verschil in afstand bedroeg een seconde per vijf meter. Ge zult begrijpen dat een goede spurter enig voordeel in tijdwinst bijbracht.
Klein begonnen hadden enkel melkers weldra een zekere faam verworven. Jules Van Snick baatte toen de herberg "Vlaanderen en Brabant" uit, gelegen aan de spoorweg. Hij was eens kampioen op de verre afstand.
Louis Veirman, een harde klepper, had zijn duivenhok aan de Rattenberg. Hij had meer dan eens de beste duiven van het jaar. Zijn duivers, de "Wittepenne" en de "zwarte" kregen

's zondags bij hun aankomst veel bekijks. Onder de knotwilgen voor zijn woning stonden vaak twintig bewonderaars het neerstrijken van de duifjes af te wachten.
De Dender was toen nog een zuiver water. Ketjes van Brussel kwamen hier als sportvisser hun zondag doorbrengen. De faam van Louis Veirman drong spoedig ook tot hen door. Hun vraag om jongen te kunnen kopen bleef dan ook niet uit. Maar Louis hoorde niet aan die kant. Wel was hij bereid hen een koppel eieren van zijn "goeie" aan de hand te doen. Op die manier verkocht hij in een seizoen aan Brusselaars meer eieren van zijn beste duivin dan het diertje in twee jaar kon leggen.
Dat het duivenspel bijdroeg om het leven aangenaam te maken is een vaststaand feit. In de loop van de week, tijdens zachte zomeravonden, onder een boom of op een rustig plekje, werd er over niets anders gepraat. Het schiep een band tussen de mensen. Gedurende de winteravonden werden her en der verzamelplaatsen gekozen. Zo bij Henri Van den Broeck die een goede duivenkenner was, prima duiven had maar er niet veel potten mee brak. De ontsteekavonden bij Henri waren door en door gekend. De ruime woonkamer was vaak gevuld met pratende en rokende mannen.
Tijdens de eerste oorlog had de duif haar kunde bewezen als postbode en zo haar capaciteiten beter laten kennen.
Vanaf 1919 kreeg de duivensport in Okegem een zekere uitbreiding. Enkele knappe mannen, waaronder Jan Baeyens (was toen bestuurlid van de Denderbond te Ninove) en Frederik Van der Speeten staken de koppen bij elkaar. Zij kregen de toelating om in Okegem ook enkele vluchten in te richten, in 't bijzonder met de kermis.
Weliswaar hadden zij geen lokaal ter plaatse. Enkele herbergiers werden aangesproken die, elk op zijn beurt, graag bereid waren het nodige te doen.
Tot nu toe hadden de vrouwen weinig of geen zeggenschap gehad in het duivenspel. Het buitenshuis gaan werken van de mannen (in fabrieken of de mijnen, naar Brussel of bij de

spoorweg) bracht met zich dat de verzorging en het uitlaten van de duiven overgelaten werd aan de echtgenote. Dit had als gevolg dat de diertjes hun bazin beter kenden dan hun baas. Inspraak in het eigenlijke spel, neen dat hadden ze toch nog niet.

Het stichten van een eigen bond kon niet uitblijven.

In de lente van 1930 werd, met een zekere schroom, een vereniging gesticht onder de naam "De Reisduif", zonder middelen van bestaan.

Gezien van de Denderbond per vlucht het materieel moest gehuurd worden, kreeg de nieuwe bond slechts de toelating om hoogstens zeven prijsvluchten per jaar te organiseren.

Als lokaal werd de herberg van Ivo Staels gekozen en als voorzitter Frederik Van der Speeten (Freeken den boy). Dit lokaal werd evenwel spoedig overgebracht bij Louis Van Holsbeeck. Deze had kort daarvoor de herberg "Het Vlaamsch Huis" geopend.

Onder de tweede wereldoorlog was het streng verboden duiven te houden. Vanaf 1945 kende de duivensport in Okegem een enorme bloei. Het aantal leden groeide aan tot meer dan honderd. Dit hoge aantal werd bereikt dank zij de verplichting dat elke bezitter van duiven moest kunnen voorleggen "een toelating om duiven te houden" afgeleverd door het gemeentebestuur. Zoals het officieel luidde "deze aanvraag moet geschieden langs een plaatselijke vereniging op een formulier gezegeld met 30 fr. taks."

In 1947 werd besloten elke zondag een vlucht te geven, vanaf einde maart tot begin september, uitsluitend beperkt tot Quiévrain. Liefhebbers van buiten Okegem mochten aan de prijskampen niet deelnemen. Als losser werd Livemont aangesteld, een sympathieke Waal die ook wat vlaams kon praten. Inmiddels is Nestor Deschuyteneer voorzitter geworden. Met een lening (zonder intrest) van de nieuwe voorzitter werden enkele manden aangekocht. Ook een tiental bestatigers "Continental" kwamen het bezit van de duivenbond vergroten. De overige constateurs die elke week nodig waren moesten

evenwel nog gehuurd worden.
Het berekenen van de snelheid per duif was tot dan toe toevertrouwd aan meester De Gheest, de duivel-doe-t-al van de Denderbond. Deze man genoot bij de liefhebbers van Okegem een grote waárdering, vooral om zijn rechtvaardig oordeel in moeilijke gevallen. Een mensenkenner.
De uitbreiding van het vluchtplan noodzaakte het bestuur van "De Reisduif" uit te kijken naar jonge berekenaars. Die werden gevonden zodat vanaf dan alle bewerkingen in eigen midden konden gebeuren.
Om met de concurrentie mee te kunnen werd in 1953 een oude schrijfmachine aangekocht voor de prijs van 3 000 fr.
Nestor Deschuyteneer was nogmaals geldschieter.
Vanaf 1958 werd het lokaal van de duivenbond overgebracht bij Edward De Boitselier, die toen een café openhield op het dorp, achter het kapelleke.
Het vervoer per vrachtwagen kwam meer en meer in de mode. De Reisduif bleef evenwel het beproefde vervoermiddel, de trein, gebruiken.
Ward, als beroepsrenner, legde veel kontakten met duivenmelkers buiten de gemeente. Alle inlichtingen werden hem verstrekt aangaande de leervluchten. De kwalificatie "vervoer per spoor" sloeg in bij deze liefhebbers. 's Zaterdagsmorgens (leervlucht uit Lessen) was het een overrompeling in het lokaal. Niet alleen duivenmelkers uit de aanpalende gemeenten maar zelfs uit Hekelgem en Asse vertrouwden hun duiven toe aan het vervoer per trein. Op zekere dag werd een rekord bereikt van meer dan duizend duiven. De kas van "De Reisduif" vaarde er goed bij.
Het voorzitterschap van de bond werd vanaf 1969 waargenomen door Daniel Van den Brande, de aktieve veteraan, om in 1971 opgevolgd te worden door Gaston Goessens.
Inmiddels heeft de duivenbond zijn deuren ook opengesteld voor spelers uit andere gemeenten. Van bij de aanvang kende deze werkwijze een goed resultaat.

Ondanks haar 50 jaar blijft "De Reisduif" een jonge en bloeiende vereniging dank zij de inzet en de samenwerking van velen.

(Overleveringen van Daniel Van den Brande en Henri Vernaillen)

A. Anthoens.

HET DUIVENMELKEN IN HET VERLEDEN

1. De duif is een vogel die steeds in ruime mate de belangstelling van de mens heeft gaande gehouden en het duivenmelken of duiven houden is een teelt die tot de vroegste tijden opklimt.
In het oosten was de duif het symbool van het water bij de schepping. De duif vertegenwoordigde in het bijbels zondvloedverhaal de tamme vogels terwijl de raaf voor de wilde vogels optrad. De Joden hingen duivevlerken als geluksteken aan de huisgevels. Wegens haar bevalligheid en vruchtbaarheid werde de duif bij de Grieken de vogel van Aphrodite. In de christelijke kunst was ze het zinnebeeld van de ziel, later van de apostelen en de H. Geest, voorts van de echtelijke liefde en de eendracht.
De geleerden van de Oudheid stelden ongemeen belang in het leven van de duiven. Vele schrijvers roemen de duif om de snelheid van haar vlucht en haar trouw tot haar woning. Daarom werd ze ten allen tijde als bode gebruikt.
Het hoeft ook geen betoog dat het gebruik van duiven als voedsel in alle tijden gewaardeerd werd. Hippocrates prees het eten van duiven aan bij leverziekte en tijdens herstelperiodes na een langdurige ziekte.
De keukenrekeningen van de edelen wijzen vanaf de XIIIe eeuw op een ruim gebruik van duiven in de keuken, zij staan bijna dagelijks op het menu.
Zelfs in de geneeskunde van onze voorouders speelde de duif een gewichtige rol.
Is de duif in alle tijden en in alle gewesten een geliefkoosde vogel geweest, in Vlaanderen is hij een vogel geweest die vooral bestemd was voor de kweek.

2. Het houden van duiven was eertijds met bepaalde rechten verbonden en aan zekere reglementen onderworpen.
Het voorrecht om duiven te houden behoorde in de middeleeuwen tot de heerlijke rechten die uit het bezit van een heerlijkheid voortvloeiden. Alleen de heerlijke hoeven genoten dat voorrecht.
Het duifhuis, doorgaans een torenvormig gebouw, maakte deel uit van de gewone kasteel- en hoevengebouwen. De duiventoren beheerste de omgeving en vormde als dusdanig een symbool van de heerlijke macht. Van uit hun toren streken de hongerige duiven neer op de omliggende akkers die door de pachters bewerkt werden. Zij moesten toezien dat hun zaaigraan of hun oogst die op de velden rijpte, door de duiven van hun heer werd geplunderd.
Het houden van duiven verschafte aan de heer heel wat stoffelijke voordelen. Niet alleen genoot hij, praktisch zonder kosten, van het vlees van jonge duiven, maar hij beschikte ieder jaar ook over een grote hoeveelheid duivenmest, die gebruikt werd voor het bemesten van zijn groententuin of om duur te verkopen.
De heer kon zijn pachters, mits wederdienst, het bouwen van een duifhuis toestaan. Hij kon ook het oprichten van een duiventoren verhinderen. Volgens de middeleeuwse opvatting kon de gewone man zonder heerlijkheid of rechtsmacht geen duiventil bouwen of bezitten. Het houden van duiven behoorde uitsluitend aan de adel en aan de kerkelijke instellingen. Om die reden trof men alleen duiventorens aan bij de kastelen, bij de heerlijke hoeven en bij de domeinen van abdijen.
De mistanden, voortspruitend uit het houden van duiven op de kosten van de kleine boeren waren in de XVe eeuw in Vlaanderen en Brabant sterk gewijzigd. In de late middeleeuwen was het recht om een duifhuis te hebben geen uitsluitend heerlijk recht meer, maar wel een voorrecht van grote landbouwbedrijven.
Het toenemen van het aantal duifhuizen in Vlaanderen en

Brabant had een gunstig gevolg. De duiven behoorden er voortaan tot het winhof van de pachter, die de duivenschade op zijn velden evenzeer vreesde als de kleine boer uit het omliggende, die geen duiven mocht houden. In zijn eigen belang zal de pachter ook wel het aantal duiven op zijn erf beperkt hebben en zonder twijfel opgesloten gehouden hebben tijdens de zaaitijd en oogstperiode. Op de grote pachthoven werden de duiven doorgaans in halfwinning gehouden. In dat geval had de pachter recht op de helft van de jonge duiven, maar daarvoor behoorde hij de ganse duivenkolonie tijdens de wintermaanden te voeden.

3. Na de troebelen van de zestiende eeuw die op het platteland wat stoffelijke schade veroorzaakten, heeft het houden van duiven een gevoelige teruggang gekend. De heren en de pachters hadden dringender zaken op hun hoeven te herstellen dan een duivenhok. Het verzwakken van het voorrecht bracht heel wat boeren er toe duiven te houden. Nu eerst bleken de duiven een echte plaag te worden voor de veldgewassen. Naar aanleiding van de vele klachten van de landelijke bevolking over de schade vaardigde de Raad van Vlaanderen in 1612 een verordening uit dat alleen die personen duiven mochten houden die minstens 10 bunder land bewerkten.
Het duifhuis of vleuge kwam in de zeventiende en achttiende eeuw op de twee grootste bedrijven van Okegem voor : op het hof te Hazeleer en het hof te Voorde.
In 1702 werden er op één vleuge 25 knuppels duiven gehouden.
In de achttiende eeuw waren er heel wat voorname heren die een duiventil bezaten maar niet het vereiste akkerland bewerkten en werd tegen de overtreders processen ingespannen.

4. Tijdens het Nederlands bestuur in België (1815-1830) werd het houden van duiven volledig vrij. Overal werden er duivenmaatschappijen opgericht.
Zo staat bv. in "biekorf" jg. 1963 blz. 318 :
De duiven werden te Londen gelost op zondag 14 juli 1816 te

9 uur 's morgens. Twee dagen later, op dinsdagmorgen te 9.15 u was de duif van sieur Leys in haar hok te Gent teruggekeerd. Ze droeg het briefje met constatering van het vertrek te Londen. De heer Leys had de eerste prijs. In het estaminet "'sLands Welvaren" kwamen de duivenliefhebbers bijeen voor een feest waarop de heer Leys gehuldigd werd.

5. Het Belgisch Wetboek regelt de eigendom van de duiven wanneer zij onroerend zijn (art. 524) en bepaalt aan wie de duiven, die naar een andere keet overgaan, toebehoren (art. 564).
De duivenmelkerij kende op het platteland een overweldigend succes : in 1898 vervoerden de Belgische spoorwegen 2½ miljoen duiven, in 1907 waren het er 8½ miljoen. In 1900 waren er in ons land ruim 4 000 melkersbonden met ca. 100 000 leden. De wedstrijden met duiven boden bovendien mogelijkheid tot weddenschappen waar belangrijke bedragen ingezet werden.

6. In de wereldoorlog werden de diensten van de postduiven zeer op prijs gesteld. Zo staat in "United Service Museum" de roemvolle duif van Menen die in oktober 1917 een bericht moest overbrengen van de gevechtslinie naar het hoofdkwatier. Een kogel trof haar, brak haar poot en dreef het briefbuisje in haar lichaam. Ze kwam in de late avond aan, gaf het bericht af en stierf de volgende morgen.
De Engelse oorlogsduif "Cher Ami" staat in een museum van Washington om haar diensten bewezen in 1918 aan het omsingelde Amerikaanse bataljon in het Argonnerwoud.

J. Van der Speeten.

<u>Geraadpleegde werken</u> :

1. J.Gerits : Het houden van duiven. Ons Heem jg.26 (1972) nr.5
2. G.P.Baert : Het duivemelken en de duiveketen in het verleden. Biekorf
3. Geschiedenis van de kleine man. B.R.T. Open School
4. H. Van Isterdael : Sociaal-economische studie van een plattelandsgemeenschap in de 17e en 18e eeuw : Okegem

DE VINKENSPORT TE OKEGEM

1. De vink is een vogel die zowat overal in Europa voorkomt. Ook in onze streken kan men van april tot eind juli zijn hoog en scherp gezang horen in bossen en boomgaarden. Zijn lied of slag behoort tot de mooiste van onze inlandse zangvogels. Door het uitbrengen van zijn liedjes maakt hij woon- of zanggebied bekend aan zijn soortgenoten. In de paartijd, einde maart - begin april, schrikken de botvinken er niet voor terug met elkaar de strijd aan te binden voor het bezit van een vinkepopje. De rapste zanger haalt de bovenhand terwijl de verliezer veiliger oorden opzoekt of eventueel een andere concurrent die nog banger is verjaagt.

2. De vinkensport is een aloude volkse sport die reeds eeuwen terug beoefend werd.
In de oorkonden van de stad Ieper kan men lezen dat men aldaar in het jaar 1596 reeds met de vinken speelde.
... "Up den eersten dach van Mey 1596 zo wassere int hof van de Saeyvuldere ghesongen om conynck van de vogelen, al waer int hof ghemaect was een perk jeghens een haeghe ende afghestelt met eene coorde ..."
De wedstrijd begon om 6 u 's morgens en eindigde klokslag 7 u. De liedjes (slag) werden aangetekend op een lat. Koning werd de vink met het grootst aantal liedjes. Na de wedstrijd werden de vinken meegedragen naar de kerk waar ze rond het altaar werden geplaatst en gezegend door de geestelijkheid.

3. De grondlegger van de hedendaagse vinkensport was Florimond Verstraete onderwijzer en later cichoreifabrikant uit Rumbeke. In 1934 liet hij een eigen blad voor vinkenliefhebbers

verschijnen. Met "De Vinkenier" als bindmiddel reisde hij West- en Oost-Vlaanderen rond om de eerste maatschappijen op te richten.
Weldra kende de vinkensport een grote bloei. Na het overlijden in 1974 van haar grote voorman en stichter, gaf de Algemene Vinkerniers-Bond van België een eigen weekblad uit : het AVIBO - blad dat heden duizenden vinkenliefhebbers verenigt. 335 Maatschappijen maken deel uit van de federatie, samen ongeveer 35 000 liefhebbers.
Gedurende het speelseizoen 1977 werden meer dan een kwart miljoen vinken ingeschreven op ruim 4 000 zangwedstrijden, ingericht onder de reglementen van de AVIBO.
Hoe verloopt zo'n wedstrijd ?
Voor het vinkenzetten worden de kooien meestal in een rustige omgeving op een rij geplaatst. De afstand tussen iedere speelkooi bedraagt 2,40 m., tussen kooi en optekenaar moet er een ruimte van 1 m zijn. Tijdens de wedstrijd die één uur duurt, worden het aantal keren dat de vink een melodie juist fluit met krijt op een stok aangetekend. De vogel met de hoogste score is overwinnaar. Een goede vink roept het "suskewiet" verscheidene honderden keren per wedstrijd. Niemand mag de zangen van zijn eigen vogel optekenen, doch die van zijn gebuur. De inleg bedraagt 25 fr. per vogel. De eerste helft van de deelnemers zijn prijswinnaars.
Gedurende het speelseizoen, van mei tot half-augustus, verblijven de vinken in hun speelkooi. Vanaf de ruiperiode (september) worden de zangers in een ruimere kooi of in een voliere geplaatst.
Hoe komt de liefhebber nu aan zijn vogels ?
Door het gebruik van giftige sproeistoffen op fruitbomen en veldvruchten en het verdwijnen van vele boomgaarden zijn de natuurlijke woongebieden van de inlandse vink of botvink fel verminderd. Onze vinkeniers moesten dan hun toevlucht nemen tot het vangen van uitheemse vinken die gedurende de maanden oktober - november met duizenden over onze streken trekken. Het Koninklijk Besluit van 20 juli 1972 dat de

vogelvangst in België verbood, betekende een doodsteek voor de vinkensport. Gelukkig voor de houders van inlandse vogelsoorten werd een kleine versoepeling op de wet ingevoerd. Een wettelijke herbevoorrading met inloopkooien van maximum 50 dm^3 werd nog toegelaten. Daardoor kunnen alle vogelliefhebbers en vinkeniers ieder jaar gedurende een bepaalde periode (oktober-november) hun voorraad aanvullen of vernieuwen.
Net als bij de duivensport moet nu ook de vink een ring opgestoken worden en heeft de speler van elke vogel een kaart die bij het vervoer nodig is en kan opgevraagd worden.

Vinkensport te Okegem.

Het houden van vogels was voor wereldoorlog II vooral een hobby van enkele mannen in Okegem. De centrale figuur van de vogelliefhebberij in de twintiger en dertiger jaren was Edward Bourgeois, beter gekend als "Waar Tobie". Bij hem kwamen vele vrienden aan huis en hadden weldra de microbe van de vogelsport te pakken. Daar werden dan de eerste wedstrijden georganiseerd. 's Zondags zag men vele vinkeniers met hun kooi optrekken naar het Kouterken, rechtover de jongensschool. De kooien werden tegen de muur van zijn huis aan nagels opgehangen en de kamp kon beginnen. Men speelde meestal voor een bak bier en de overwinnaar zal zeker zijn medespelers laten meedrinken hebben want hun leuze was "We spelen alleen voor de vriendschap en het plezier".
Spelers van het eerste uur waren o.a. Frans Tessin, Frederik Van der Speeten, Achilles Van Muylem, René Baeyens (van Eversem) en ook jonge kerels als Albert Van Snick e.a.
De vogels die ze toen hielden werden gevangen met een slagnet op een stukje land waarvoor ze van een boer toelating gekregen hadden. Dit gebeurde meestal in de maanden oktober-november.

Het is pas na de tweede wereldoorlog dat men in Okegem kan en mag spreken van vinkensport.
Op verzoek van enkele vogelliefhebbers en vinkeniers werd in 1951 een vinkenbond opgericht, onder de leiding van Albert Van Snick. Daar de leden meest afkomstig waren van het gehucht "De Beek" kreeg de bond de naam van "Beekvink". De vinkenmaatschappij was aangesloten bij de Algemene Vinkeniersbond van België onder het stamnummer 186.
Als vergaderlokaal werd het café uitgebaat door Arthur Arijs, gelegen aan het begin van de Neerbeekstraat, gekozen. In die straat werden dan ook iedere zondag de wedstrijden gehouden. Spelers van het eerste uur waren o.a. Albert Van Snick, Philemon Van Snick, Karel Ghijsels, Frans Tollembeek, Petrus Van Eeckhout, Walter De Dier, Alfons Van Isterdael, Kamiel Ghijsels ...
Na een paar jaren bestaan was de vereniging uitgegroeid tot een zeer sterke maatschappij van het gewest Ninove die een veertigtal leden verenigde. Aan iedere wedstrijd voor het kampioenschap namen 40 à 50 vogels deel.
Okegem werd zelf uitgekozen voor het organiseren van de vergaderingen van de federatie van Midden-België ; die werden maandelijks gehouden in het café "In de Welkom" bij Jozef Ronsijn.
Vermeldenswaard is dat tijdens de speciale zetting op 3 augustus 1959 ten voordele van het werk van de kinderverlamming het grootst aantal vogels genoteerd werd.
In 1958 werd te Okegem het Congres van de vinkeniers van Midden-België gehouden en stond "De Beekvink" in voor de organisatie. Met de fanfare voorop gingen een vijfhonderd vinkeniers in optocht door de Okegemse straten. Het toenmalig college van Burgemeester en Schepenen ontving de afgevaardigden van de vele maatschappijen in de pas herbouwde jongensschool.
In 1959 werd het lokaal van de "Beekvink" overgeplaatst naar het café "De stad Aalst" gehouden door Alfons Gheist.
In 1964 moest nogmaals van lokaal veranderd worden : het

bestuur vergaderde van nu af bij Edward De Boitselier die toen het café achter de kapel op de Dorpplaats uitbaatte.
De Beekvink mocht in 1965 het Kampioenschap van België organiseren. Hieraan namen 214 vogels deel en de kooien stonden opgesteld langsheen de Leopoldstraat en zelfs op de Dorpplaats.
In het begin van de zeventiger jaren werd het lokaal over-geplaatst naar het Stationsplein, alwaar Edward De Boitselier het café "Bij Warken" openhield.
De maatschappij heeft bestaan tot 1978 en werd na afloop van de wedstrijden ontbonden bij gebrek aan jonge vinkeniers.
Momenteel spelen nog enkele oude spelers bij clubs buiten Okegem.
Tot slot van dit overzicht nog enkele feitjes :

- Vogel "Oré" van Willy De Boitselier scoorde tijdens een wedstrijd het hoogst aantal zangen (736) en was daarmee rekordhouder van de Beekvink.

- De beste vinkenier van de gemeente in de jaren '70 tot '78 was Raymond De Brabanter met zijn vogels Rik en Katty en was verscheidene malen kampioen en koning.

J. Van der Speeten.

Bronnen :

- U. Decloedt : De vinkensport in Vlaanderen. Een aloude volkse sport met ondergang bedreigd. (Family Magazine) juni 1978.
- Mededelingen van Albert Van Snick en Willy De Boitselier.